

TRYGVE BRATTELI

Foredrag på AUF's sommerleir på Utøya
onsdag 21. juli 1971.

Arbeiderpartiet gjør nå de siste forberedelser til innspurten foran høstens kommunevalg. Det er nøyaktig to måneder til dette valget vil finne sted.

Jeg er glad for at vår ungdomsfylking midt i ferietiden organiserer en vekker for den innsats som vil kreves for å få et godt resultat. I alt vårt politiske arbeid har vi å gjøre med mange vekslende forhold, og enkelte faktorer av mer varig art. De enkelte saker hver tidsperiode stiller i forgrunnen er vekslende. De må vi til enhver tid søke å løse på best mulig måte, slik at det tjener samtiden og framtiden.

En faktor er uforanderlig: Den sosialistiske bevegelse har aldri vunnet noen seier gratis. Hver gang en sjanse byr seg kreves det en vel planlagt, systematisk og maksimal innsats for at vi skal styrke våre posisjoner. Og politisk styrke er en forutsetning for en tilfredsstillende løsning av de mange store og små enkeltsaker, som til sammen brulegger vegen inn til en bedre framtid.

Den demokratiske sosialismen vil ha store muligheter i det slektledd som nå står på terskelen til sin gjerning i samfunnenes liv. Rundt i verden ser vi hvordan forskjellig fargede diktaturer kjører seg fast fordi de i prinsipp og praksis forneker folkemassenes grunnleggende krav til et menneskeverdig liv. Vel er det så at menneskelig frihet, likestilling og trygghet er ord som bare kan få

innhold gjennom konkrete handlinger. Likevel forteller generasjoners erfaringer og historie oss at uten stadig økende frihet, likestilling og trygghet lar et bedre samfunn seg ikke forme.

Nedarvede maktstrukturer, basert på hudfarge, religiøs tro, ulike sosiale vilkår og på økonomiske maktkonsentrasjoner - knaker i dag i sine sammenføyninger. Det gjør seg i de fleste samfunn gjeldende en dyp uro, som ikke vil avta før grunnleggende forhold er sterkt forandret.

I det internasjonale samfunn synes det å være under utvikling en bevegelse som kan føre til sterke forandringer. I våre nære omgivelser følger vi med håp og spenning alle tegn på tiltak som kan lette av Europa en ond arv fra den andre verdenskrigen. Statsminister Willy Brandts nye østpolitikk vakte slike håp om å løse opp knuter fra en vond fortid. Vi bør støtte de krefter både i vest og i øst som vil føre denne fredens gjerning videre. Alle ansvarlige parter må nå medvirke til å skape forutsetningene for en endelig godkjenning av avtalene mellom Bonn og Moskva og mellom Bonn og Warszawa. Vi venter en videreføring av kontaktene også med andre land.

Et ledd i denne utviklingen er det å sette i verk konkrete tiltak med sikte på en europeisk sikkerhetskonferanse. Den senere tidens utvikling har blant annet understreket betydningen av at de europeiske nasjoner selv viser evne og vilje til å løse sine egne og sine innbyrdes problemer. Dette gjelder innenfor så vel østregionen som for vestregionen, og det gjelder det framtidige forhold mellom de to Europa. Vi har alle vårt ansvar for denne verdensdels framtid.

Jeg skal ikke her i dag gå detaljert inn på de aktuelle markedsforhandlinger. I store trekk vil utviklingen være kjent ^{fra} ~~for~~ de aktuelle nyhetsformidlere. For vårt vedkommende fører Regjeringen forhandlingene videre på grunnlag av Stortingets vedtak, og i samsvar med vedtaket på Arbeiderpartiets landsmøte. Det ser nå ut til at det i denne saken vil skje en avklaring i løpet av et års tid.

Det nye utspill mellom USA og Kina har vakt mange reaksjoner. Det er ikke unaturlig at det stilles mange spørsmål også ved denne form for kontakter. Ett av dem er om vi går inn i en tid som vil bli dominert av spillet mellom noen få meget store makter, som gjør tingene opp seg imellom og over hodene på de mindre og små nasjoner. Jeg tror det vil være galt å føre en slik engstelse for langt. Forholdet mellom de største makter virker til godt eller vondt inn på hele verdenssituasjonen. Ingen er tjent med at de store makter lever i fiendskap med hverandre. Tvert imot er alle - ikke minst de små nasjoner - vitalt interessert i at de store giganter viser selvbesinnelse og samarbeidsevne. Derfor hilser vi med glede tegn til at Kina er på veg til en naturlig plass i verdenssamfunnet. Ja, det er på høy tid at så skjer.

I den aktuelle situasjon haster det enda mer å få slutt på den ulykksalige krigen i sydøst-Asia. Den må en gang for alle ha gjort det klart at sterke industrialiserte land ikke kan diktere samfunnsformer og framtid for nasjoner i fjerne deler av verden. Alt for lenge har denne konflikten fått forgifte hele den internasjonale atmosfære. Heltemodig innsats i Indo-China kan i dag bare bestå i det å få slutt på krigen, og la disse fjerntboende folkeslag selve forme sin egen framtid.

Andre urosentre kaller på oppmerksomheten:

Tragedien i Øst-Pakistan, den stadig uløste konflikten i Midt-Østen, undertrykkelsen av frihetsbevegelsen i mange områder i verden. Det er i disse perspektiver av uro og forandring vi må se den gjerning vi selv er kalt til å gjøre, en gjerning som i første rekke gjelder vårt eget folks framtid. Internasjonalt bør vi være med i alle former for samarbeid, som kan tjene fred, frihet og trygghet.

Også i vårt land brytes ulike politiske krefter. De nærmeste par år vil få stor betydning for den videre politiske utviklingen i Norge. Gjennom en årrekke har den politiske situasjonen vært preget av fornuftsekteskap mellom fire partier. Denne samling av ulike partier kom i vinter inn i sin imøtesette og naturlige oppløsning. Resultatet av dette ble at Arbeiderpartiet ble kalt til å danne den regjering som nå sitter.

Jeg skal ikke i dette møte gå inn på de mange problemer som kan knytte seg til en slik regjeringssituasjon. Et parti som vil noe kan ikke unnslå seg en oppgave fordi den er vanskelig. Så vel aktuelle overveielser som tidligere lærdommer tilsier oss å stille oss midt i hverdagens virkelighet, og der gjøre alt som er mulig for å lede samfunnets utvikling i en retning som tjener de store folkegrupper Arbeiderpartiet føler særlig ansvar for.

La meg her bare understreke enkelte hovedtrekk ved Regjeringens grunnlag. Den er ikke et forretningsministerium, men en politisk regjering. Vårt viktigste arbeidsgrunnlag er Arbeiderpartiets program for perioden 1970-73. Vi vil gjøre alt som er mulig for så langt råd er å få gjennomført mest mulig av dette program. Samtidig er vi

tindrende klar over at Arbeiderpartiet i dag mangler én eller to representanter på å ha flertall i Stortinget. Dette gjør det nødvendig å legge særlig stor vekt på et åpent og godt samarbeid med Stortinget. I hvilken grad det i det nåværende Storting er grupper som er åpne for et slikt saklig samarbeid, ble naturlig nok lite avklart i de hektiske og delvis følelsesladede måneder etter regjeringsdannelsen i mars måned. Forutsetningen for den nåværende regjering er selvsagt at den ikke blir blokkert for en positiv virksomhet.

Av denne situasjon følger videre at Regjeringen vil legge særlig stor vekt på kontakt og samarbeid med de folkelige organisasjoner: faglige organisasjoner, yrkesorganisasjoner, sosiale og kulturelle organisasjoner. Deres støtte og hjelp er nødvendig for å nå lengst mulig i gjennomføringen av vårt program.

Kommunevalget i september er selvsagt et ledd i den lange kjede som former dette landets politiske framtid. Derfor har valget stor politisk betydning. Dessuten er det slik at særlig på grunn av Arbeiderpartiets bredt forberedte program for "Demokrati i hverdagen", vil hverdagens demokrati - det lokale demokratiet - være et hovedpunkt ved dette valget.

Dette programmet er en naturlig videreføring av de beste demokratiske tradisjoner i vårt land og i nord-vest Europa. Mange trekk i den moderne samfunnsutviklingen har gjort det naturlig nå med stor kraft å ta dette opp.

Vi skal ikke være redde for forandringer. Det er gjennom forandringer verden blir bedre å leve i. Men samtidig er det så at raske og dyptgående forandringer gir få faste holdepunkter for det enkelte menneske som skal finne seg til rette i tilværelsen. Det enkelte menneske vil

føle seg liten og hjelpeløs overfor de mektige krefter som former omgivelser og livsgrunnlag. Det oppstår farer for teknokratisering, ekspertdominans og byråkratisering.

Samtidig er diktaturet en aktuell fare mange steder i verden. Som så ofte før, ser vi også nå tendenser til å møte en slik fare med opportunisme, medløperi og ideologisk forvirring. Arbeiderpartiet er mot enhver form for diktatur. Det ligger dyrekjøpte lærdommer bak den holdning

Vårt parti har tatt klar stilling til dette i prinsipp-program og arbeidsprogram. Det samme grunnsyn er detaljert i et aktuelt og praktisk arbeidsopplegg i programmet "Demokrati i hverdagen" - kommunevalgets spesielle program. Dette program er også et klart svar på svermerisk diktaturlek som synes å være mote i visse eksklusive kretser.

Demokratiet må begynne i hverdagen, - i familie- og bomiljøet.

Kommunene og fylkene må spille en stadig mer aktiv rolle i et videre utviklet demokrati. På alle trinn i saksbehandling og planlegging skal flest mulig ha høve til å gjøre sin innflytelse gjeldende. Folkevalgte organer må ha en ledende og avgjørende funksjon i alle ledd av den offentlige forvaltning. Alle mennesker skal ha mulighet til innflytelse på de avgjørelser som gjelder dem selv.

En systematisk innsats vil kreves for å forme det lokale miljøet på en tilfredsstillende måte. Samfunnet skal formes slik at det gir plass til alle - i omsorg for barna, i utdanning, i bolig, i arbeid, i hvile og fritidsysler.

Arbeiderpartiet legger stor vekt på å klarlegge en politikk som muliggjør både et nødvendig naturvern og

en rask videre økonomisk utbygging av landet. Vi ville svikte de folkegrupper vi står til ansvar for om vi forsømte noen del av denne dobbelte oppgave.

Det mangler ennå mye på at det er reell likestilling mellom kvinner og menn. Det er et arbeidsfelt hvor tingene utvikler seg svært tregt. Et moderne demokrati må være basert på virkelig likestilling.

Alle mennesker tilbringer en stor del av sin tid på arbeidssstedet. Der opplever de samfunnet med andre mennesker og andre grupper. Demokrati på arbeidsplassen er et fundamentalt ledd i hverdagens demokrati. Regjeringen vil i høst fremme nye forslag for å føre denne saken videre.

I skoler og utdanningsinstitusjoner står også svært mye igjen for å sikre demokratisk innflytelse for alle som arbeider der, for fast ansatte og for elever og studenter.

I et moderne demokrati må de viktige avgjørelsene ligge i organer som står til ansvar overfor hele folket. Eksklusive maktkonsentrasjoner må erstattes med folkestyre på alle områder.

Det er vår felles oppgave å fylle landets kommunestyre og fylkesting med kvinner og menn som vil gå helhjertet inn for dette demokrati-program. I den grad det lykkes griper vi også nøkkelen til å utløse folkets skapende krefter for løsningen av de mange store og små enkeltoppgaver som er hverdagens politikk.

I det forestående oppgjør har AUF og partiet en spesiell oppgave i det å mobilisere årsklassene mellom 20 og 30 år. Det er tendenser til at disse politisk verdifulle årsklasser organisasjonsmessig faller mellom to stoler, - mellom en etter medlemsstokken meget ung ungdomsfylking og *partiets organisasjoner.*

Valgkamp er mobilisering og bevegelse. Nå skal vi mobilisere alle som vil medvirke til å styrke en politisk front for en samfunnsutvikling preget av demokratisk sosialisme - av demokrati i hverdagen.